

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

Rok I.

WARSZAWA, dnia 31 października 1935 r.

Nr. 19.

T R E Ś Ć:

I. OCHRONA I INSPEKCJA PRACY.

	Str
1. Rozporządzenie M. O. S. z dn. 3.X. 1935 r. w porozumieniu z Min.: Przem. i Handlu, Spr. Wewn., Spr. Wojsk., Skarbu, Roln. i Ref. Roln., Komunikacji oraz Poczty i Telegr. o robotach wzbronionych młodocianym i kobietom (Dz. U. R. P. z dn. 26.X. 1935 r. Nr. 78, poz. 484)	474
2. Zarządzenie M. O. S. z dn. 7.X. 1935 r. w sprawie nadania umowie zbiorowej z dnia 11 lipca 1935 r. umowy powszechnie obowiązującej dla wszystkich robót budowlanych w mieście Bydgoszczy (Mon. Pol. z dn. 21.X.1935 r. Nr. 242, poz. 288)	482

III. UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE.

1. Obwieszczenie M. O. S. z dn. 16.X. 1935 r. w sprawie zmiany w składzie Wyższego Sądu Rozjemczego dla spraw górnośląskich Bractw Górniczych (Mon. Pol. z dn. 18.X.1925 r. Nr. 240, poz. 285)	483
2. Wyjaśnienie M. O. S. z dn. 25.X. 1935 r. Nr.Un. 4/4-5 w sprawie obowiązku ubezpieczenia emerytów w myśl rozporządzenia Prezydenta R. P. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych	483

V. ZDROWIE PUBLICZNE.

1. Rozporządzenie M. O. S. z dn. 18.IX. 1935 r. o przepisach sanitarnych dla zakładów fryzjerskich i golarских (Dz. U. R. P. z dn. 26.X. 1935 r. Nr. 78, poz. 483)	484
2. Rozporządzenie M. O. S. z dn. 26.IX. 1935 r. o utrzymaniu porządku i czystości w miejscach publicznych i niektórych miejscach prywatnych (Dz. U. R. P. z dn. 19.X. 1935 r. Nr. 76, poz. 476)	485
3. Rozporządzenie M. Spr. Wewn. z dn. 10.X. 1935 r. wydane w porozumieniu z M. O. S. o zakresie działania organów ustrojowych m. Zakopanego w sprawach uzdrowiskowych (Dz. U. R. P. z dn. 19.X. 1935 r. Nr. 76, poz. 480)	491
4. Komunikat Państwowej Szkoły Higjeny w sprawie szkolenia kontrolerów sanitarnych	492

VI. SPRAWY OGÓLNO-ADMINISTRACYJNE.

1. Pismo okólne M. O. S. z dn. 28.X. 1925 r. w sprawie odezwy Pana Prezesa Rady Ministrów do pracowników państwowych	493
2. Pismo okólne M. O. S. z dn. 31.X. 1935 r. Nr. Bd. 1/34-35 w sprawie umundurowania funkcjonarjuszów niższych	494

SPROSTOWANIE	494
--------------	-----

I. Ochrona i inspekcja pracy.

1.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 3 października 1935 r.

w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu, Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Rolnictwa i Reform Rolnych, Komunikacji oraz Poczty i Telegrafów o robotach wzbronionych młodocianym i kobietom.

(Dz. U. R. P. z dn. 26 października 1935 r. Nr. 78, poz. 484)

Na podstawie art. 4 i 20 ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 636), w brzmieniu ustawy z dnia 7 listopada 1931 r. w sprawie zmian i uzupełnień niektórych postanowień ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. R. P. Nr. 101, poz. 773), zarządzam, co następuje:

§ 1. (1) Zatrudnienie młodocianych jest wzbronione przy robotach, wymienionych w załączonym spisie robót wzbronionych młodocianym (załącznik Nr. 1), a zatrudnienie młodocianych kobiet wzbronione jest ponadto przy robotach, wymienionych w spisie robót wzbronionych kobietom (załącznik Nr. 2); zatrudnienie kobiet jest wzbronione przy robotach, wymienionych w załączonym spisie robót wzbronionych kobietom (załącznik Nr. 2).

(2) Zakaz pracy przy robotach, określonych dla poszczególnych gałęzi pracy, odnosi się również do takich samych robót, wykonywanych jako pomocnicze w zakładach pracy, należących do innych gałęzi pracy.

§ 2. (1) Minister Opieki Społecznej może zezwolić na zatrudnienie młodocianych przy robotach wzbronionych w poszczególnych gałęziach pracy lub kategoriach zakładów pracy celem odbycia nauki zawodowej.

(2) W razie stwierdzenia przez obwodowego inspektora pracy, że warunki pracy w danym zakładzie pracy nie zabezpieczają dostatecznie życia i zdrowia młodocianych, inspektor ten występuje w drodze służbowej do Ministerstwa Opieki Społecznej z wnioskiem o uchylenie zezwolenia w stosunku do danego zakładu.

§ 3. Minister Opieki Społecznej może w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych w przypadkach, gdy tego wymaga interes obrony Państwa, uchylić czasowo niektóre z ograniczeń, zawartych w załączonych spisach robót wzbronionych.

§ 4. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 6 miesięcy po dniu ogłoszenia.

(2) Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego traci moc rozporządzenie z dnia 29 lipca 1925 r. o spisie robót, wzbronionych młodocianym i kobietom (Dz. U. R. P. Nr. 81, poz. 558).

Minister Opieki Społecznej:

(—) *Jerzy Paciorkowski*

2 zał.

Zał. Nr. 1 do rozp. M. O. S. z dn. 3.X. 1935 r.

SPIS ROBÓT WZBRONIONYCH MŁODOCIANYM.

I. Dział ogólny.

1. Roboty w temperaturze stałej:

- a) w pomieszczeniach o wilgotności względnej do 50% — powyżej 32°,
- b) w pomieszczeniach o wilgotności względnej, przekraczającej 50% — powyżej 25°.

2. Roboty z ołowiem, jego stopami i związkami, z wyjątkiem stosowania stopów w postaci nierozdrobnionej, zawierających mniej, niż 10% ołowiu oraz z wyjątkiem lutowania na otwartym powietrzu.

3. Roboty z rtęcią, jej związkami i z ortęciami (amalgamatami), z wyjątkiem robót w laboratorjach badawczych.

4. Roboty, przy których pracownicy narażani są na działanie promieni Roentgena, lamp kwarcowych i ciał radioaktywnych.

5. Obsługa lamp z paliwem łatwopalnym lub wybuchowem, jak: benzyna, acetylen, spiryтус, z wyjątkiem robót lampiarzy w górnictwie, określonych pod liczbą 21.

6. Obsługa urządzeń i naczyń pod ciśnieniem powyżej 0,5 atmosfery nadciśnienia.

7. Obsługa kotłów parowych i ich urządzeń dodatkowych, z wyjątkiem robót przy czyszczeniu kotłów ochłodzonych.

8. Obsługa generatorów gazowych i ich urządzeń do regeneracji i rekuperacji ciepła.

9. Obsługa silników, z wyjątkiem obsługi silników o mocy do 2 koni mechanicznych przez młodocianych powyżej lat 17.

10. Roboty przy urządzeniach i przewodach elektrycznych, w których napięcie przekracza 250 woltów; ponadto młodocianym do lat 16: obsługa i naprawa urządzeń i przewodów elektrycznych, w których napięcie przekracza 100 woltów prądu stałego lub 50 woltów prądu zmiennego.

11. Obsługa pędni na całej przestrzeni jej umieszczenia od silnika do przystawek, przenoszących ruch na maszyny robocze, włącznie;

związane z obsługą pędni roboty, jak: smarowanie i czyszczenie części pędnych, nakładanie i zrzucanie pasów, lin, łańcuchów i taśm oraz ich naprawianie i zszywanie przed zdjęciem z kół i wałów obrotowych; naprawa pędni lub jej części.

12. Roboty przy ustawianiu, naprawie, czyszczeniu i smarowaniu dźwigów w miejscu ich używania; obsługa dźwigów towarowych i fabrycznych. Zakaz ten nie dotyczy obsługi dźwigów, znajdujących się na statkach, wykonywanej przez młodocianych mężczyzn.

13. Dźwiganie, przenoszenie, przesuwanie i przewożenie ciężarów:

A. Dźwiganie, przenoszenie i przesuwanie ciężarów:

1) młodocianym obu płci do 16 lat — ponad 10 kg;

2) młodocianym mężczyznom od 16 do 18 lat — ponad 25 kg;

3) młodocianym kobietom od 16 do 18 lat — ponad 15 kg;

4) po pochylniach — ponad połowę ciężarów, określonych pod punktami 1, 2 i 3.

B. Przewożenie ciężarów na wózkach, poruszanych ręcznie na szynach lub powierzchni trwardej, gładkiej i równej:

1) młodocianym do 16 lat;

2) młodocianym mężczyznom od 16 lat do 18 lat — ponad 400 kg (wraz z wagą wózka) na osobę;

3) młodocianym kobietom od 16 do 18 lat — ponad 300 kg (wraz z wagą wózka) na osobę.

C. Przewożenie ciężarów na taczkach lub wózkach, poruszanych ręcznie, poza przypadkami, określonymi pod literą B.:

1) młodocianym do 16 lat;

2) wszystkim młodocianym pod górę lub na terenie, na którym koła wrzynają się w grunt;

3) młodocianym mężczyznom od 16 do 18 lat:

a) na taczkach — ponad 50 kg (wraz z wagą tacek),

b) na wózkach — ponad 100 kg (wraz z wagą wózka) na osobę;

4) młodocianym kobietom od 16 do 18 lat;

a) na taczkach — ponad 30 kg (wraz z wagą tacek),

b) na wózkach — ponad 60 kg (wraz z wagą wózka) na osobę.

Normy, zawarte w punktach A. i C., nie mają zastosowania do młeczarni wiejskich, przetwarzających dziennie mniej niż 1.000 litrów mleka.

14. Roboty w zagłębieniach, których szerokość jest mniejsza, niż dwukrotna głębokość,

z wyjątkiem robót w zagłębieniach do 1½ metra, obudowanych.

15. Obsługa pił tarczowych i taśmowych.

16. Maszynowe szlifowanie i polerowanie, o ile niema skutecznych miejscowych urządzeń odpylających.

17. Wyrób i stosowanie pokostów, lakierów i farb, zawierających szkodliwe dla zdrowia składniki; usuwanie takich farb i lakierów z przedmiotów niemi pokrytych.

18. Malowanie i lakierowanie metodą natryskową, o ile niema skutecznych urządzeń miejscowej wentylacji wyciągowej.

19. Zbieranie, sortowanie i pakowanie szmat.

20. Oczyszczanie urządzeń, służących do odprowadzania lub zbierania pyłów oraz szkodliwych dla zdrowia par i gazów.

II. Górnictwo.

21. Roboty pod ziemią, z wyjątkiem następujących robót dla młodocianych mężczyzn ponad 17 lat:

1) wartowników drzwi, regulujących wentylację podziemną,

2) wozaków, przewożących wózki kopalniane po drogach z upadem, nieprzekraczającym 0,01,

3) lampiarzy z wyłączeniem drobienia karbidu i rozlewania benzyny,

4) smarowaczy wózków,

5) roznosicieli wody i gońców.

22. Roboty nadziemne przy budowie i pogłębieniu szybów oraz roboty wiertnicze.

23. Przewóz i przenoszenie materiałów wybuchowych oraz roboty przy ich użyciu.

24. Roboty hamowaczy i sygnalistów.

25. Roboty w kamieniołomach i w kopalniach odkrywkowych.

26. Kopanie w bagnistym gruncie przy wydobywaniu torfu.

27. Roboty w obrębie rygu wiertniczego w przemyśle naftowym.

III. Przemysł mineralny.

28. Następujące roboty w cegielniach, w fabrykach porcelany, fajansu i w innych fabrykach ceramicznych: kopanie, ładowanie surowców i ich wywóz ręczny z miejsca wydobywania; narzucanie gliny na krajalnicę (sznajder); rozdrabnianie i mieszanie surowców; ręczne formowanie cegieł, płyt i fasonów ceramicznych; obsługa pieców do wypalania i roboty wewnątrz gorących pieców; przygotowywanie polewy; po-

lewanie i roboty z wyrobami pokrytymi niewypaloną polewą; malowanie na wyrobach ceramicznych (porcelanie, fajansie i t. p.) przy stosowaniu farb, zawierających: ołów, rtęć, arsen i inne trujące składniki; zamiatanie pomieszczeń i oczyszczanie niewypalonych wyrobów fajansowych z kurzu.

29. Następujące roboty w hutach szklanych, w fabrykach wyrobów szklanych, w szlifierniach szkła i przy wytrawianiu szkła: roboty z surowcami, odpadkami szklanymi i słuczka-
mi; obsługa pieców do wytapiania i odpuszczania szkła; wydmuchiwanie szkła z robotami bańkarzy włącznie oraz roboty na pomoście pieca hutniczego; odlewanie szkła; wytwarzanie i stosowanie fluorowodoru; roboty przy dmuchawkach piaskowych; szlifowanie na sucho bez mechanicznego napędu; szlifowanie na sucho z mechanicznym napędem, o ile niema skutecznych miejscowych urządzeń odpylających; wyrób przedmiotów z gliny ogniotrwałej dla potrzeb huty; malowanie na szkle przy stosowaniu farb, zawierających: ołów, rtęć, arsen i inne trujące składniki.

30. Obsługa pieców wapiennych i gipsowych, mielenie i przesiewanie wapna i gipsu.

31. Przy wyrobie cementu: obsługa pieców do wypalania, łamaczy i młynów; odważanie i pakowanie cementu.

32. Tłuczenie kamieni i ich obróbka na sucho.

IV. Hutnictwo i przemysł metalowy.

33. Obsługa pieców metalurgicznych i pieców do obróbki termicznej metali, jak topienie, uszlachetnianie, hartowanie, podgrzewanie; roboty w walcowniach metali na gorąco; czyszczenie odlewów przy pomocy dmuchawek piaskowych.

34. Roboty w hutach ołowiu i w prażalniach rudy ołowianej.

35. Roboty w hutach cynku, w prażalniach rudy cynkowej, przy wyrobie tlenku cynku i przy elektrolitycznym otrzymywaniu cynku.

36. Odlewnictwo mosiądzu i bronzu.

37. Obsługa pras, tłoczarek, obrabiarek i nożyc do obróbki metali o napędzie nożnym niemechanicznym oraz obsługa wszelkich pras, tłoczarek, obrabiarek i nożyc, niedostatecznie zabezpieczonych.

38. Nitowanie kotłów, zbiorników i konstrukcyj żelaznych; obsługa maszyn do sztancowania gwoździ, nitów i śrub.

39. Maszynowe szlifowanie, polerowanie i ostrzenie przedmiotów metalowych, o ile niema skutecznych miejscowych urządzeń odpylających.

40. Samorodne spawanie, cięcie i stapianie metali przy pomocy wysokich temperatur.

41. Trawienie i nażyżanie metali.

42. Pokrywanie metali sposobem natryskowym.

43. Galwaniczne pokrywanie metalami przy stosowaniu kąpieli, zawierających trujące składniki, jak związki cjanu i chromu oraz związane z tem czynności pomocnicze.

44. Złocenie w ogniu.

45. Wyrób i stosowanie emalii, zawierającej ołów, oraz obsługę pieców niemechanicznych wypalania naczyń emaljowanych.

46. Wyrób, naprawa i ładowanie ołowianych akumulatorów elektrycznych.

V. Przemysł chemiczny.

47. Roboty z arsenem i fosforem oraz z ich związkami trującymi, z wyjątkiem stosowania fosforu czerwonego.

48. Wytwarzanie i stosowanie: fluoru, chloru, bromu i jodu oraz ich związków trujących.

49. Topienie i spalanie siarki.

50. Wyrób wodorotlenków: sodu i potasu oraz ich stosowanie w postaci stałej lub w roztworach powyżej 5%.

51. Wytwarzanie i stosowanie amoniaku.

52. Wyrób i stosowanie wodoru.

53. Wytwarzanie i stosowanie kwasów: fluorowodorowego, siarkowego i siarkawego oraz ich bezwodników, solnego, chromowego i dwuchromowego, cjanowodorowego, siarkowodorowego, azotowego i azotawego, z wyjątkiem wytwarzania kwasu siarkowego metodą kontaktową oraz stosowania kwasów siarkowego i solnego w rozcieńczeniu poniżej 5%; oczyszczanie zbiorników metalowych po stężonym kwasie siarkowym.

54. Roboty połączone z wytwarzaniem tlenków azotu.

55. Wytwarzanie i stosowanie soli kwasów: siarkawego (siarczynów), chromowego i dwuchromowego (chromianów i dwuchromianów), podchlorawego (podchlorynów), chlorowego (chlorańców), cjanowodorowego (cjanków), siarkowodorowego (siarczki), jak siarczki sodu, potasu i amonu; wyrób superfosfatów; wyrób chlorku cynku.

56. Wytwarzanie i stosowanie dwucjanu, fosgenu, siarczku węgla. Wyrób karbidu.

57. Wyrób alkoholu etylowego. Wytwarzanie i stosowanie alkoholu metylowego i innych alkoholów trujących.

58. Wytwarzanie i stosowanie trujących: aldehydów, ketonów i estrów, jak formalina i aceton.

59. Wytwarzanie i stosowanie szkodliwych eterów, jak eter etylowy, oraz chloroformu, chloralu, czterochlorku węgla, czterochloroetanu i innych trujących pochodnych chlorowch związków tłuszczowych.

60. Wytwarzanie kwasów: szczawiowego i mrówkowego; wytwarzanie i rozlew stężonego kwasu octowego.

61. Wyrób półproduktów organicznych z destylatorów smoły pogazowej.

62. Wyrób syntetycznych barwników organicznych.

63. Wyrób syntetycznych pachnidłał organicznych, syntetycznych organicznych środków leczniczych i innych środków leczniczych, wyrabianych ze szkodliwych składników, z wyłączeniem mechanicznego pakowania, etykietowania, dawkowania i pastylkownia.

64. Stosowanie trujących węglowodorów o budowie pierścieniowej, jak benzol, toluol i ksylol oraz trujących: homologów i pochodnych tych węglowodorów.

65. Wyrób i stosowanie trujących alkaloidów, jak opium, morfina, strychnina i kokaína.

66. Wulkanizacja gumy na zimno.

67. Przy fabrykacji wyrobów gumowych: przygotowywanie mieszanki gumowej, walcowanie, wyrób kleju gumowego i gumowanie materiałów nieprzemakalnych.

68. Wyrób ceraty z wyjątkiem jej drukowania.

69. Wyrób stopów krzemu i manganu z metalami.

70. Wyrób bawełny kolodjonowej.

71. Wyrób terpentyny.

72. Roboty w fabrykach sztucznego jedwabiu z wyjątkiem: obsługi magazynów celulozy i bawełny, rozpakowywania i sortowania celulozy, sortowania i pakowania gotowej przędzy, obsługi magazynów z gotową przędzą oraz czynności z suchą przędzą, jak również robót pomocniczych, nie zagrażających zdrowiu.

73. Wyrób celulozoidu i przedmiotów z celulozoidu, z wyjątkiem przycinania arkuszy i sortowania.

74. Obsługa aparatów do chemicznego czyszczenia przy zastosowaniu materiałów wybuchowych, łatwopalnych lub trujących.

75. Wyrób, przewóz i przechowywanie gazów, płynów i pyłów trujących, duszących i drażniących.

76. Roboty w pomieszczeniach, gdzie odbywa się wyrób i pakowanie przerzawatyw.

VI. Roboty z materiałami wybuchowemi.

77. Wyrób, stosowanie, przewóz, przenoszenie, przechowywanie, dawkowanie i pakowanie materiałów wybuchowych, a w szczególności:

a) nitrogliceryny,

b) bawełny strzelniczej, prochu bezdymnego oraz innych związków nitrowych celulozy lub jej materiałów zastępczych,

c) nitrowych związków aromatycznych, jak jedno lub wielonitrowane: benzol, toluol, ksylol,

d) piorunjanu rtęci, azotków ołowiu oraz spłonek, pastylek detonacyjnych i lontów,

e) dynamitów i nabojuł dynamitowych,

f) prochów wybuchowych, nabojuł saletranych i chloranowych oraz ogni sztucznych i masy zapalczonej.

78. Roboty z materiałami wybuchowemi przy wyrobie amunicji oraz wszelkie czynności z nabitą amunicją.

VII. Odgazowywanie, sucha destylacja i wygazywanie węgla, drzewa i torfu oraz przemysł: naftowo-rafineryjny i gazów ziemnych.

79. Roboty w działach produkcyjnych koksozowni i gazowni.

80. Sucha destylacja węgla, drzewa i torfu oraz rozdzielanie, oczyszczanie i przeróbka destylatów i gazów.

81. Roboty w działach produkcyjnych rafinerji ropy naftowej, z wyjątkiem robót z oczyszczoną parafiną.

82. Przeróbka i oczyszczanie gazu ziemnego.

83. Roboty przy gazociągach, w rozdzielniach i na stacjach gazów palnych.

84. Czyszczenie kotłów asfaltowych i koksowych, retort i pieców gazowych i koksownianych, pieców do suchej destylacji drzewa i zbiorników po produktach ropy naftowej.

VIII. Przemysł włókienniczy.

85. Rozpakowywanie, sortowanie i oczyszczanie surowców z wyjątkiem świeżej, pranej wełny.

86. Regeneracja surowców włókienniczych i odpadków.

87. Przeróbka surowców, poprzedzająca przędzenie, do robót przy gremplarce włócznie, z wyjątkiem przeróbki świeżej, pranej wełny.

88. Roboty w pomieszczeniach, gdzie odbywa się przędzenie konopi lub przędzenie lnu na mokro.

89. Wyrób waty.

90. Roboty w pomieszczeniach, gdzie odbywa się farbowanie surowców lub wyrobów włókienniczych.

91. Ścinanie przy wyrobie pluszów i aksamitów.

92. Wyrób filcu.

93. Przeróbka włókien azbestowych i wyrobów tektury lub tkanin azbestowych.

94. Oczyszczanie silnie pylących maszyn włókienniczych.

IX. Przemysł papierniczy.

95. Roboty w papierniach: rozpakowywanie, trzepanie i sortowanie szmat i odpadków papierniczych, krajanie, gotowanie i bielienie miazgi papierowej.

96. Roboty w fabrykach celulozy, z wyjątkiem robót z gotową celulozą.

X. Przemysł garbarski i pokrewne działy przemysłu.

97. Roboty z padliną i z nieodkazonemi odpadkami zwierzęcymi, jak włosie, sierść, szczecina, kości i części rożowe.

98. Odwłascianie skór, obsługa komór do pocenia skór, mielenie garbników, rolowanie i obsługa maszyn garbarskich oraz oczyszczanie dołów garbarskich.

99. Farbowanie futer barwnikami, zawierającymi ołów lub inne składniki szkodliwe; trzepanie futer.

XI. Przemysł drzewny.

100. Ścinanie drzew i transport drzewa: ręczne piłowanie kłoców; usuwanie kory z drzewa przy użyciu siekiery; obracanie dłużyc oraz układanie kłoców i bali,

101. Zestawianie tratw i spławianie drzewa.

102. Obróbka drzew trujących.

103. Roboty związane z obsługą traka i roboty w podziemiu tartaku.

104. Obsługa pił tarczowych i taśmowych, jednak dozwolony jest odbiór materiału i odpadów z wyłączeniem trocin.

105. Obsługa maszyn do obróbki drzewa o bezpośrednim ręcznym podsuwie materiału, jednak dozwolony jest odbiór materiału i odpadów z wyłączeniem trocin.

106. Wyrób i przeróbka proszków drzewnych.

107. Politurowanie drzewa przy stosowaniu trujących składników.

108. Bronzowanie wyrobów drzewnych.

XII. Przemysł spożywczy.

109. W młynach: oczyszczanie i przemiał zboża oraz mieszanie i składanie mąki.

110. Obsługa i naprawa śmig oraz napędu mechanicznego wiatraków.

111. Roboty w gorzelnianach, rektyfikacjach spirytusu i w fabrykach alkoholu absolutnego, z wyjątkiem robót w drożdżowniach i przy magazynowaniu kartofli i zboża.

112. Wyrób napojów alkoholowych i roboty w rozlewniach tych napojów.

113. W cukrowniach i rafinerjach cukru: spław i mycie buraków; obsługa: dyfuzorów, błotniarek, mieszadeł, wirówek i warników; roboty w kościarniach i siarkowniach; rozlewanie rafinady i przenoszenie gorących form z rafinadą.

114. Roboty w rzeźniach przy uboju zwierząt.

115. Roboty w składach lodu i w chłodniach; wyrąb lodu naturalnego; wyrób sztucznego lodu.

116. W fabrykach wyrobów tytoniowych: sortowanie tytoniu; obsługa maszyn do krajania, prażenia i roztrząsania tytoniu; czyszczenie urządzeń pyłochłonnnych i wentylacyjnych; wyrób tabaki.

XIII. Przemysł odzieżowy i galanteryjny.

117. Formowanie, falcowanie, szlifowanie, farbowanie i suszenie kapeluszy filcowych.

118. Roboty pyłące w fabrykach wyrobów galanteryjnych, jak wycinanie, toczenie i polerowanie, o ile niema skutecznych miejscowych urządzeń odpylających.

119. Roboty pyłące przy mechanicznym wyrobie obuwia, o ile niema skutecznych miejscowych urządzeń odpylających.

XIV. Roboty budowlane, meljoracyjne i drogowe.

120. Roboty pod wodą, roboty w kesonach; roboty wymagające pozostawania w wodzie, choćby przy częściowym zanurzeniu.

121. Budowa i naprawa studzien, tuneli szybowych i kanałów podziemnych.

122. Młodocianym do 16 lat: roboty na rusztowaniach, drabinach, dachach i murach na wysokości powyżej 3 metrów; ustawianie i rozbiieranie rusztowań.

123. Kopanie w bagnistym gruncie przy osuszaniu błot.

124. Roboty przy gorącym asfalcie.

125. Lasowanie wapna.

126. Roboty brukarskie.

XV. Przemysł poligraficzny i wyrobu czcionek.

127. Roboty w drukarniach, zakładach litograficznych i chemigraficznych, z wyjątkiem nakładania papieru na maszyny drukarskie i litograficzne i odbierania odbitek z tych maszyn.

128. Roboty w wytwórniach ołowianych czcionek drukarskich.

XVI. Roboty z zakresu użyteczności publicznej.

129. Roboty w zakładach dezynfekcyjnych i dezynsekcyjnych.

130. Obsługa chorych ludzi i zwierząt w zakładach leczniczych; roboty w zakładach dla chorób zakaźnych i umysłowych.

131. Oczyszczanie dołów kloacalnych, kanałów ściekowych, studzien i śmietników.

132. Obsługa zakładów kąpielowych i łaźni.

133. Oprawianie zwierząt; roboty rakaarzy.

134. Roboty w zakładach spalania śmieci.

135. Roboty w pralniach: sortowanie brudnej bielizny, ręczne pranie i prasowanie.

XVII. Komunikacja i przewóz.

136. Roboty maszynistów, palaczy i węglarzy na kolejach, kolejkach, okrętach i statkach.

137. Roboty kierowców samochodów i motocykli.

138. Roboty motorowych i konduktorów na kolejach, kolejkach, w tramwajach i autobusach.

139. Roboty przy ręcznym przetaczaniu, spinaniu i odczepianiu wagonów na kolejach, kolejkach i w tramwajach.

140. Roboty mechaników i pilotów na samolotach.

141. Obsługa central telefonicznych, aparatów telegraficznych systemu Morse'a, aparatów radjotelefonicznych i radjotelegraficznych, z wyjątkiem robót montażowych i reparacyjnych.

142. Młodocianym do lat 16: zakładanie i naprawa przewodów elektrycznych na wysokości powyżej 3 metrów.

143. Roboty przy budowie kabli podziemnych.

144. Roboty przy ładowaniu i wyładowaniu urządzeń przewozowych, jak: statki, wagony, samochody ciężarowe.

145. Roboty w pocztowych sortowniach i magazynach przesyłek pocztowych.

XVIII. Przemysł hotelowy, gastronomiczny oraz usług osobistych.

146. Obsługa konsumentów przez młodociane kobiety w zakładach, w których sprzedawane są napoje alkoholowe do spożycia na miejscu.

147. Roboty pokojowych w hotelach, pensjonatach, pokojach umeblowanych.

XIX. Zakłady rozrywkowe.

148. Występy i produkcje zawodowych tancerek i tancerzy w kabaretach i zakładach gastronomicznych.

149. Popisy akrobatyczne, niebezpieczne dla życia lub zdrowia.

150. Obsługa aparatów do wyświetlania błon kinematograficznych.

Zał. Nr. 2 do rozp. M. O. S. z dn. 3.X. 1935 r.

SPIS ROBÓT WZBRONIONYCH Kobietom.

I. Dział ogólny.

1. Roboty z ołowiem, jego stopami i związkami, z wyjątkiem stosowania stopów w postaci nierozdrobnionej, zawierających mniej niż 10% ołowiu oraz z wyjątkiem lutowania na otwartym powietrzu.

2. Roboty z rtęcią, jej związkami i z ortęciem (amalgamatami), z wyjątkiem robót w laboratorjach badawczych.

3. Obsługa generatorów gazowych i ich urządzeń do regeneracji i rekuperacji ciepła.

4. Obsługa pędni na całej przestrzeni jej umieszczenia od silnika do przystawek, przenoszących ruch na maszyny robocze, włącznie; związane z obsługą pędni roboty, jak: smarowanie i czyszczenie części pędnych, nakładanie i zrzucanie pasów, lin, łańcuchów i taśm oraz ich naprawianie i zszywanie przed zdjęciem z kół i wałów obrotowych; naprawa pędni lub jej części.

5. Roboty przy ustawianiu, naprawie, czyszczeniu i smarowaniu dźwigów w miejscu ich używania; obsługa dźwigów towarowych i fabrycznych.

6. Dźwiganie, przenoszenie, przesuwanie i przewożenie ciężarów:

A. Dźwiganie, przenoszenie i przesuwanie ciężarów:

- a) ponad 30 kg,
- b) po pochyleniach ponad 15 kg.

B. Przewożenie ciężarów na wózkach, poruszanych ręcznie po szynach lub powierzchni twardej, gładkiej i równej — ponad 400 kg (wraz z wagą wózka) na osobę.

C. Przewożenie ciężarów na taczkach lub wózkach, poruszanych ręcznie poza przypadkami, określonymi pod literą B:

- a) na taczkach — ponad 50 kg (wraz z wagą taczek),

- b) na wózkach — ponad 100 kg (wraz z wagą wózka) na osobę,
- c) pod górę lub na terenie, na którym koła wrzynają się w grunt.

Normy, zawarte w punktach A. i C., nie mają zastosowania do mleczarni wiejskich, przetwarzających dziennie mniej niż 1.000 litrów mleka.

7. Roboty w zagłębieniach, których szerokość jest mniejsza niż dwukrotna głębokość, z wyjątkiem robót w zagłębieniach do 1½ metra, obudowanych.

8. Obsługa pił tarczowych i taśmowych.

9. Wyrób pokostów, lakierów i farb, zawierających szkodliwe dla zdrowia składniki; usuwanie takich farb z przedmiotów nimi pokrytych oraz ich stosowanie, o ile niema skutecznej miejscowej wentylacji wyciągowej.

10. Kobiętom w ciąży:

- a) roboty przy stosowaniu promieni Roentgena;
- b) obsługa pras, tłoczarek, obrabiarek i nożyc o napędzie nożnym niemechanicznym;
- c) dźwiganie i przenoszenie ciężarów po pochyleniach;
- d) po 6 miesiącach ciąży: wszelkie dźwiganie, przenoszenie, przesuwanie i przewożenie ciężarów.

II. Górnictwo.

11. Roboty pod ziemią.

12. Roboty w kamieniołomach i w kopalniach odkrywkowych.

13. Roboty w obrębie rygu wiertniczego w przemyśle naftowym.

III. Przemysł mineralny.

14. Następujące roboty w cegielniach, w fabrykach porcelany, fajansu i w innych fabrykach ceramicznych: kopanie, ładowanie surowców i ich wywóz ręczny z miejsca wydobycia; narzucanie gliny na krajalnice (sznajder); ręczne formowanie cegieł, płyt i fasonów ceramicznych; obsługa pieców do wypalania i roboty wewnątrz gorących pieców: przygotowywanie polewy, zawierającej ołów i inne składniki trujące; polewanie i roboty z wyrobami pokrytymi niewypaloną polewą, o ile zawiera ona niezwiązane chemicznie tlenki ołowiu lub inne trujące składniki; malowanie na wyrobach ceramicznych (porcelanie, fajansie i t. p.) przy stosowaniu farb, zawierających: ołów, rtęć, arsen i inne trujące składniki.

15. Następujące roboty w hutach szklanych, w fabrykach wyrobów szklanych, w szlifiarniach szkła i przy wytrawianiu szkła: susze-

nie, mielenie i mieszanie surowców na masę szklaną; obsługa pieców do wytapiania i odpuszczania szkła; wydmuchiwanie szkła z robotami bańkarzy włącznie oraz roboty na pomóście pieca hutniczego; odlewanie szkła; wytwarzanie i stosowanie fluorowodoru; szlifowanie na sucho bez mechanicznego napędu; szlifowanie na sucho z mechanicznym napędem, o ile niema skutecznych miejscowych urządzeń odpylających; malowanie na szkłe przy stosowaniu farb, zawierających: ołów, rtęć, arsen i inne trujące składniki.

16. Obsługa pieców do wypalania cementu; odważanie i pakowanie cementu.

17. Obróbka kamieni na sucho, o ile niema skutecznych miejscowych urządzeń odpylających.

IV. Hutnictwo i przemysł metalowy.

18. Obsługa pieców metalurgicznych i pieców do obróbki termicznej metali, jak topienie, uszlachetnianie, hartowanie, podgrzewanie; roboty w walcowniach metali na gorąco; roboty bezpośrednio związane z produkcją w odlewniach i kuźniach.

19. Roboty w hutach ołowiu i w prażalnicach rudy ołowianej.

20. Roboty w hutach cynku, w prażalnicach rudy cynkowej, przy wyrobie tlenku cynku i przy elektrolitycznym otrzymywaniu cynku.

21. Nitowanie kotłów, zbiorników i konstrukcyj żelaznych; obsługa maszyn do sztancowania gwoździ, nitów i śrub.

22. Pokrywanie metalami sposobem natryskowym.

23. Galwaniczne pokrywanie metalami przy stosowaniu kąpieli, zawierających trujące składniki, jak związki cjanu i chromu, oraz związane z tem czynności pomocnicze.

24. Złocenie w ogniu.

25. Wyrób i stosowanie emalii, zawierającej ołów, oraz obsługa pieców niemechanicznych do wypalania naczyń emaljowanych.

26. Wyrób, naprawa i ładowanie ołowianych akumulatorów elektrycznych.

V. Przemysł chemiczny — z wyjątkiem robót w zakresie laboratoryjnym, wykonywanych przez kobiety, posiadające odpowiednie studia.

27. Roboty z arsenem i fosforem oraz z ich związkami trującymi, z wyjątkiem stosowania fosforu czerwonego.

28. Wytwarzanie i stosowanie: fluoru, chloru, bromu i ich związków trujących; wytwarzanie jodu.

29. Topienie i spalanie siarki.

30. Wytwarzanie amonjaku.

31. Wytwarzanie i stosowanie kwasów: fluorowodorowego, siarkawego i jego bezwodnika, azotowego i azotawego oraz wytwarzanie kwasów: siarkowego i jego bezwodnika, solnego, chromowego i dwuchromowego, z wyjątkiem wytwarzania kwasu siarkowego metodą kontaktową; oczyszczanie zbiorników metalowych po stężonym kwasie siarkowym.

32. Roboty połączone z wytwarzaniem tlenków azotu.

33. Wytwarzanie i stosowanie soli kwasów: chromowego i dwuchromowego (chromianów i dwuchromianów), cjanowodorowego (cjanków) oraz siarczków: sodu, potasu i amonu; wytwarzanie soli kwasów: siarkowego (siarczynów), podchloraowego (podchlorynów) i chlorowego (chloranów).

34. Wytwarzanie i stosowanie: dwucjanu, fosgeny, siarczku węgla. Wyrób karbidu.

35. Wytwarzanie i stosowanie alkoholu metylowego i innych alkoholów trujących z wyjątkiem stosowania i rozlewania spirytusu skażonego (denaturatu).

36. Wytwarzanie i stosowanie trujących: aldehydów, ketonów i estrów, jak formalina i aceton.

37. Wytwarzanie szkodliwych eterów, jak eter etylowy, oraz chloroformu, chloralu, czterochlororku węgla, czterochloroetanu i innych trujących pochodnych chlorowych związków tłuszczowych.

38. Wyrób półproduktów organicznych z destylatów smoły po gazowej.

39. Wyrób syntetycznych barwników organicznych.

40. Wyrób syntetycznych pachnideł organicznych, syntetycznych organicznych środków leczniczych i innych środków leczniczych, wyrabianych ze szkodliwych składników, z wyłączeniem pakowania, etykietowania, dawkowania i pastylkowania.

41. Stosowanie trujących węglowodorów o budowie pierścieniowej, jak benzol, toluol i ksylol oraz trujących: homologów i pochodnych tych węglowodorów.

42. Wyrób trujących alkaloidów, jak opjum, morfina, strychnina i kokaina.

43. Wulkanizacja gumy na zimno.

44. Przy fabrykacji wyrobów gumowych: przygotowywanie mieszanki gumowej, walcowanie, wyrób kleju gumowego i gumowanie materiałów nieprzemakalnych.

45. Wyrób stopów krzemu i manganu z metalami.

46. Roboty w fabrykach sztucznego jedwabiu, z wyjątkiem: obsługi magazynów celulozy i bawełny, rozpakowywania i sortowania celulozy, sortowania i pakowania gotowej przędzy, obsługi magazynów z gotową przędzą oraz czynności z suchą przędzą, jak również robót pomocniczych, nie zagrażających zdrowiu.

47. Wyrób, przewóz i przechowywanie gazów, płynów i pyłów trujących, duszących i drażniących.

VI. Roboty z materiałami wybuchowymi.

48. Bezpośrednie roboty przy nitracji wszelkich związków organicznych, jak np. gliceryna, glikol, węglowodany, celuloza, węglowodory aromatyczne i ich pochodne. Bezpośrednie roboty przy przygotowywaniu kwasów do nitracji i przerabianiu kwasów ponitracyjnych. Obsługa pras prochowych, wirówek odwadniających, ugniatarek, walców, krajalnic, z wyjątkiem prac pomocniczych, w szczególności związanych z odbiorem materiałów.

49. Wyrób piorunjanu rtęci, azotków ołowiu, pastylek detonacyjnych.

VII. Odgazowywanie, sucha destylacja i wygazywanie węgla, drzewa i torfu oraz przemysł: naftowo-rafineryjny i gazów ziemnych.

50. Roboty w działach produkcyjnych koksowni i gazowni.

51. Sucha destylacja węgla, drzewa i torfu oraz rozdzielanie, oczyszczanie i przeróbka destylatów i gazów.

52. Roboty w działach produkcyjnych rafinerji ropy naftowej, z wyjątkiem robót z oczyszczoną parafiną.

53. Przeróbka i oczyszczanie gazu ziemnego.

54. Roboty przy gazociągach, w rozdzielniach i na stacjach gazów palnych.

55. Czyszczenie kotłów asfaltowych i koksowych, retort i pieców gazowniczych i koksoanych, pieców do suchej destylacji drzewa i zbiorników po produktach ropy naftowej.

VIII. Przemysł włókienniczy.

56. Kobiętom po 6 miesiącach ciąży: obsługa samoprząsnic (selfaktorów).

IX. Przemysł papierniczy.

57. Roboty w fabrykach celulozy, z wyjątkiem robót z gotową celulozą.

X. Przemysł garbarski.

58. Roboty w częściach mokrych garbarni oraz oczyszczanie dołów garbarskich.

XI. Przemysł drzewny.

59. Ścinanie drzew i transport drzewa.

60. Zestawianie tratw i spławianie drzewa.

61. Obróbka drzew trujących.

62. Obsługa pił tarczowych i taśmowych, jednak dozwolony jest odbiór materiału i odpadów z wyłączeniem trocin.

63. Obsługa maszyn do obróbki drzewa o bezpośrednim ręcznym podsuwie materiału, jednak dozwolony jest odbiór materiału i odpadów z wyłączeniem trocin.

64. Bronzowanie wyrobów drzewnych.

XII. Przemysł spożywczy.

65. Obsługa i naprawa śmig wiatraków.

66. W cukrowniach i rafinerjach cukru: spław i mycie buraków; obsługa: dyfuzorów, błotniarek, mieszadeł, wirówek i warników; roboty w kościarniach i siarkowniach; rozlewanie rafinady i przenoszenie gorących form z rafinada.

67. Roboty w rzeźniach przy uboju bydła i nierogacizny.

68. Obsługa konsumentów w porze nocnej w zakładach, w których sprzedawane są napoje alkoholowe do spożycia na miejscu, z wyjątkiem bufetów kolejowych i automatów.

69. W fabrykach wyrobów tytoniowych: obsługa maszyn do krajania, prażenia i roztrząsania tytoniu; czyszczenie urządzeń pyłochłonnych i wentylacyjnych.

XIII. Roboty budowlane, meljoracyjne i drogowe.

70. Roboty pod wodą, roboty w kesonach.

71. Budowa i naprawa studzien, tuneli szybowych i kanałów podziemnych.

72. Ustawianie i rozbieranie rusztowań.

73. Roboty brukarskie.

XIV. Przemysł poligraficzny i wyrobu czcionek.

74. Roboty w drukarniach, zakładach litograficznych i chemigraficznych, z wyjątkiem: robót rysowniczych i retuszerskich, nakładania papieru na maszyny drukarskie i poligraficzne i odbierania odbitek z tych maszyn.

75. Roboty w wytwórniach ołowianych czcionek drukarskich.

XV. Roboty z zakresu użyteczności publicznej.

76. Oczyszczanie dołów kloacalnych, zamkniętych kanałów ściekowych i studzien.

77. Oprawianie zwierząt; roboty rakaarzy.

XVI. Komunikacja i przewóz.

78. Roboty maszynistów, palaczy i węglarzy na kolejach, kolejkach, okrętach i statkach.

79. Roboty motorowych na kolejach, kolejkach, w tramwajach i autobusach.

80. Roboty przy ręcznym przetaczaniu, spinaniu i odczepianiu wagonów na kolejach, kolejkach i w tramwajach.

81. Roboty przy budowie kabli podziemnych.

2.

ZARZĄDZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 7 października 1935 r.

w sprawie nadania umowie zbiorowej z dnia 11 lipca 1935 r. mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich robót budowlanych w mieście Bydgoszczy.

(Monitor Polski z dnia 21 października 1935 r. Nr. 242, poz. 288)

Na podstawie § 2 rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1918 r. o umowach zbiorowych, wydziałach robotniczych i pracowniczych i załatwianiu zatargów zbiorowych pracy (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 1456) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Nadaję moc obowiązującą dla wszystkich robót budowlanych w mieście Bydgoszczy umowie zbiorowej, zawartej w Bydgoszczy w dniu 11 lipca 1935 r. przez przedsiębiorców przemysłu budowlanego zrzeszonych w Cechu Murarzy, Ciesli i Kamieniarzy z jednej strony a Centralny Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Budowlanego, Drzewnego, Ceramicznego i pokrewnych zawodów w Polsce z drugiej strony.

Tekst umowy został ogłoszony przy obwieszczeniu Ministra Opieki Społecznej z dnia 30 sierpnia 1935 r. („Monitor Polski” Nr. 213, poz. 240).

§ 2.

Umowa, wymieniona w § 1, zostaje wciągnięta do rejestru umów zbiorowych powszechnie obowiązujących.

§ 3.

Przeglądanie akt rejestrowych Ministerstwa Opieki Społecznej dozwolone jest każdemu w godzinach urzędowych. Pracodawcy i pracownicy, dla których umowa, wymieniona w § 1, jest na mocy zarządzenia niniejszego obowiązująca, mogą żądać odpisów od stron, które umowę zawarły, za zwrotem kosztów.

§ 4.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Opieki Społecznej:

(—) Jerzy Paciorkowski

III. Ubezpieczenia społeczne.

1.

OBWIESZCZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 16 października 1935 r.

w sprawie zmiany w składzie Wyższego Sądu Rozjemczego dla spraw górnośląskich Bractw Górnicych.

(Monitor Polski z dnia 18 października 1935 r. Nr. 240,
poz. 285)

Na podstawie §§ 83 i 76 pruskiej ustawy o bractwach górniczych w brzmieniu obwieszczenia pruskiego Ministra Handlu i Przemysłu z dnia 17 czerwca 1912 r. (Zbiór ustaw pruskich str. 137) oraz art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 kwietnia 1934 r. o przekazaniu zakresu działania Ministra Przemysłu i Handlu oraz wyższych urzędów górniczych, wynikającego z pruskiej „ustawy o bractwach górniczych”, Ministrowi Opieki Społecznej (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 300) — podaję do wiadomości zmianę w składzie Wyższego Sądu Rozjemczego dla spraw górnośląskich Bractw Górnicych z siedzibą w Warszawie, ogłoszonym obwieszczeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 29 maja 1933 r. („Monitor Polski” Nr. 125, poz. 162).

Na miejscu D-ra Leopolda Womeli, naczelnika wydziału w Ministerstwie Przemysłu i Handlu w Warszawie, który ustąpił ze stanowiska zastępcy przewodniczącego, powołany został na stanowisko zastępcy przewodniczącego Dr. Stanisław Fischlowitz, radca Ministerstwa Opieki Społecznej w Warszawie.

Minister Opieki Społecznej:

(—) *Wł. Jaszczolt*

2.

WYJAŚNIENIE MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 25 października 1935 r. Nr. Un. 4/4-5

w sprawie obowiązku ubezpieczenia emerytów w myśl rozporządzenia Prezydenta R. P. o ubez- pieczeniu pracowników umysłowych.

W myśl art. 5 pkt. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) nie podlegały obowiązkowi ubezpieczenia, chociaż były zatrudnione w charakterze pracowników umysłowych, „osoby, otrzymujące zaopatrzenie (pensje, renty, emerytury i t. p.) co najmniej w wysokości 40% pierwszego wynagrodzenia służbowego, jakie te osoby otrzymały na posadzie, objętej po przyznaniu im zaopatrzenia”.

Dosłowna interpretacja tego przepisu w oderwaniu od celu, który przepis ten ma reali-

zować, mogłaby prowadzić do wniosku, że w każdym przypadku, gdy z jakiegokolwiek powodu osoba, która ma prawo do zaopatrzenia emerytalnego, faktycznie nie pobierała w jakimś okresie bieżących rat tego zaopatrzenia, będzie podlegała obowiązkowi ubezpieczenia, jeśli w okresie tym pracuje niesamodzielnie. Wniosek taki byłby jednak niezgodny zarówno z genezą tego przepisu, jak i jego celem i nie miałby żadnej racjonalnej podstawy w logicznej konstrukcji ubezpieczenia, unormowanego rozporządzeniem.

Geneza tego przepisu sięga austriackiej ustawy pensyjnej z r. 1906. Już bowiem w tej ustawie § 2 pkt. 2 stanowił, że osoby pobierające rentę niezdolności lub starości nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia, jeżeli renta taka dochodzi do przewidzianego w ustawie minimalnego wymiaru renty albo też wymiar ten przekracza. Jak z tego widać, właściwy sens tego przepisu leży w tem, iż zwalnia się od obowiązku ubezpieczenia emerytalnego te osoby, które już gdzieindziej nabyły uprawnienia emerytalne w pewnym minimalnym wymiarze. Ta sama treść i ten sam cel tkwiły również w art. 5 pkt. 2 rozporządzenia z 24 listopada 1927 r. w jego brzmieniu pierwotnym.

Jeżeli przyjmiemy za punkt wyjścia powyższe rozumowanie, to z kolei dojdziemy do wniosku, że przerwa w wypłacie uprawnionemu zaopatrzenia, wynikającego z tych lub innych przyczyn o charakterze przemijającym, nie powodująca jednak utraty tych praw, a do tego z natury swej i co do skutku zależna od samego pracownika, nie uzasadnia powstania automatycznie obowiązku ubezpieczenia, który zresztą trwałaby naogół zbyt krótko i nie dawałby jakichkolwiek widoków uzyskania z ubezpieczenia praw do świadczeń, te bowiem zależne są od długotrwałego ubezpieczenia.

Skoro więc takie ubezpieczenie będzie z reguły bezcelowe i bezużyteczne dla pracownika i biorąc ponadto pod uwagę, że pracownik ma już nabyte prawa emerytalne, których zapewnienie jest właściwym celem ubezpieczenia, Ministerstwo Opieki Społecznej wyraża w konkluzji zapatrywanie, że fakt wstrzymania pracownikowi wypłaty zaopatrzenia emerytalnego na czas otrzymywania przezeń z pracy wynagrodzenia, przekraczającego pewną ustaloną wysokość, nie stwarza tem samem obowiązku ubezpieczenia w myśl art. 5 pkt. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 listopada 1927 r. w brzmieniu pierwotnym, jeśli pobierając faktycznie należne mu zaopatrzenie pracownik taki mimo to również nie podlegałby obowiązkowi ubezpieczenia.

(Z pisma Ministerstwa Opieki Społecznej z dnia 25 października 1935 r. Nr. Un 4/4-5 do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawie obowiązku ubezpieczenia emerytów w myśl rozporządzenia Prezydenta R. P. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych).

V. Zdrowie publiczne.

1.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 18 września 1935 r.

o przepisach sanitarnych dla zakładów fryzjerskich i golarskich.

(Dz. U. R. P. z dnia 26 października 1935 r. Nr. 78, poz. 483)

Na podstawie art. 11 ust. 1 p. e) ustawy z dnia 21 lutego 1935 r. o zapobieganiu chorobom zakaźnym i ich zwalczaniu (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 198) zarządzam, co następuje:

§ 1. (1) Zakłady fryzjerskie i golarskie mogą być urządzone tylko w pomieszczeniach dobrze oświetlonych i dostatecznie obszernych. Stosunek powierzchni okien do powierzchni podłogi nie może być mniejszy niż 1 : 8.

(2) O ile zakład posiada pracownię perukarską, pracownia ta powinna znajdować się w oddzielnym pomieszczeniu.

(3) Zakłady fryzjerskie i golarskie nie mogą być połączone z mieszkaniami, ani służyć do celów mieszkalnych, w szczególności do spania.

§ 2. (1) Zakłady fryzjerskie i golarskie powinny być stale utrzymywane w czystości i porządku oraz należycie przewietrzane. Zmiotki włosów należy niezwłocznie usuwać do specjalnych śmietniczek.

(2) Ściany pomieszczeń powinny być malowane na kolor jasny, a do wysokości co najmniej 2 m mieć powierzchnię gładką, łatwo zmywalną. Podłogi powinny być gładkie i bez szczelin, z materiału nieprzepuszczalnego.

§ 3. Zakłady fryzjerskie i golarskie powinny być zaopatrzone w dostateczną ilość wody, odpowiadającej przepisom rozporządzenia Ministrów Opieki Społecznej i Spraw Wewnętrznych z dnia 27 sierpnia 1933 r. o wodzie do picia i potrzeb gospodarczych (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 562).

§ 4. Sprzęty w zakładach fryzjerskich i golarskich powinny mieć powierzchnię gładką. Sprzęty wyciślane powinny być całkowicie pokryte materiałem niewchłaniającym kurzu. Umieszczanie w zakładach tych portjer i dywanów jest niedopuszczalne.

§ 5. W zakładach fryzjerskich i golarskich powinny znajdować się:

- a) umywalnia z wodą bieżącą,
- b) przyrząd do wyjaławiania lub odkażania narzędzi,

c) dostateczny zapas czystej bielizny, w tem co najmniej 3 zmiany fartuchów lub kurtek dla personelu, oraz oddzielne schowki na czystą i brudną bieliznę,

d) kosze do śmieci i spluwaczki z wodą,

e) wycieraczki do obuwia,

f) umieszczony na widocznym miejscu egzemplarz rozporządzenia niniejszego oraz napisy: „Nie pluć na podłogę”, „Nie wolno wprowadzać psów”, „Uprasza się o wycieranie obuwia”.

§ 6. (1) Narzędzia i przybory fryzjerskie i golarskie należy przed użyciem ich do obsłużenia klienta dokładnie oczyścić z tłuszczu i brudu oraz wyjałowić lub odkażić. Na żądanie klienta należy to uczynić w jego obecności. Usuwanie włosów z klienta, narzędzi i przyborów przez zdmuchiwanie jest wzbronione.

(2) Narzędzia metalowe wyjaławia się przez ogrzewanie w specjalnych sterylizatorach fryzjerskich lub przez wygotowanie w 2% roztworze sody, bądź odkaża przez zanurzenie na 10 minut w 70% alkoholu lub 5% wodnym roztworze karbolu, formaliny lub lizolu. Inne narzędzia i przybory odkaża się 5% roztworem formaliny. Twarz klienta wolno zmywać wyłącznie z pomocą czystej serwetki.

(3) Wzbronione jest używanie przez pracowników zakładów już raz użytych wacików do pudrowania oraz trzymanie przez nich narzędzi i przyborów fryzjerskich w kieszeniach. Używanie puszek do pudrowania jest wzbronione. Wata powinna być przechowywana w zamkniętych naczyniach szklanych lub metalowych.

§ 7. Przy obsłudze klienta wolno używać wyłącznie bielizny czystej. Używanie w tym celu bielizny już raz użytej przed jej wypraniem w gorącej wodzie z mydłem jest wzbronione.

§ 8. (1) Pracownicy zakładów fryzjerskich i golarskich powinni być w czasie zajęć stale ubrani w czyste białe fartuchy lub kurтки ściśle związane na rękach i szyi oraz mieć krótko obcięte i czysto utrzymane paznokcie. Przed obsłużeniem klienta powinni myć dokładnie ręce.

(2) Ubrania pracowników powinny być przechowywane w oddzielnej szafie.

§ 9. W zakładach fryzjerskich i golarskich wolno zatrudniać tylko te osoby, które przedłożą świadectwo lekarza urzędowego, stwierdzające, że nie są one dotknięte jedną z chorób, wymienionych w art. 2 pkt. 1 — 28 ustawy z dnia 21 lutego 1935 r. o zapobieganiu chorobom zakaźnym i ich zwalczaniu, ani chorobą weneryczną albo zaraźliwą lub odrażającą chorobą skórą. Aktualność świadectwa powinna

być stwierdzana przez lekarza urzędowego przynajmniej co 6 miesięcy.

§ 10. Jeżeli klient jest dotknięty widoczną chorobą skórą, może być obsłużony w zakładzie wyłącznie pod warunkiem użycia przy tem jego własnej bielizny, narzędzi i przyborów.

§ 11. Miejsca skaleczone przy goleniu lub strzyżeniu należy niezwłocznie zmyć spirytusem i przypalić azotanem srebra (lapisem) lub zajodynować.

§ 12. Włosy, przeznaczone do wyrobów perukarskich, należy przed przeróbką wyjałowić przez gotowanie w ciągu pół godziny w wodzie z szarem mydłem i sodą, przyczem na 20 litrów wody przypaść powinien 1 kg szarego mydła i 1 kg sody. Po wygotowaniu włosów należy je jeszcze wymyć w ciepłej wodzie z mydłem.

§ 13. (1) Każdy z zakładów, wymienionych w § 1 ust. (1), przed otwarciem powinien być poddany szczegółowym oględzinom sanitarnym dla stwierdzenia, czy odpowiada przepisom rozporządzenia niniejszego.

(2) Nadzór nad zakładami, wymienionymi w § 1, należy do powiatowych władz administracji ogólnej.

(3) Jeżeli zakład nie jest dostosowany do wymagań rozporządzenia niniejszego, władza nadzorcza może zażądać usunięcia usterek i braków w terminie przez nią określonym, a po bezskutecznym upływie tego terminu — zakład zamknąć; żądań tych jednak stawiać nie należy, jeżeli powyższe usterki i braki ze względu na szczególne warunki zakładu nie mają większego znaczenia, a usunięcie ich byłoby połączone z niestosunkowo wielkimi trudnościami lub kosztami. Jeżeli usterki i braki mogą przyczynić się do zachorowań na jedną z chorób, wymienionych w art. 2 pkt. 1 — 28 ustawy z dnia 21 lutego 1935 r. o zapobieganiu chorobom zakaźnym i o ich zwalczaniu (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 198), władza nadzorcza może zakład niezwłocznie zamknąć do czasu usunięcia tych usterek i braków.

§ 14. Winni przekroczenia przepisów niniejszego rozporządzenia ponoszą odpowiedzialność w myśl art. 22 ustawy z dnia 21 lutego 1935 r. o zapobieganiu chorobom zakaźnym i o ich zwalczaniu (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 198).

§ 15. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia.

(2) Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Zdrowia Publicznego z dnia 6 marca 1922 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o przepisach sanitarnych dla zakładów fryzjerskich i golarzskich (Dz. U. R. P. Nr. 40, poz. 337).

Minister Opieki Społecznej:

(—) Jerzy Paciorewski

2.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 26 września 1935 r.

o utrzymaniu porządku i czystości w miejscach publicznych i niektórych miejscach prywatnych.

(Dz. U. R. P. z dnia 19 października 1935 r. Nr. 76, poz. 476)

Na podstawie art. 11 ust. 1 pkt. e) ustawy z dnia 21 lutego 1935 r. o zapobieganiu chorobom zakaźnym i ich zwalczaniu (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 198) zarządzam, co następuje:

§ 1. (1) W gminach miejskich i w miejscowościach, zamieszczonych w załączonym do rozporządzenia niniejszego spisie, miejsca publiczne, miejsca prywatne, służące do ogólnego użytku ludności, miejsca w zabudowaniach prywatnych, służące do wspólnego użytku najemców, oraz wszelkie place niezabudowane powinny być stale utrzymywane w porządku i czystości, stosownie do postanowień rozporządzenia niniejszego.

(2) Utrzymanie czystości i porządku w gminach i miejscowościach, wymienionych w ust. 1, w miejscach prywatnych, służących do ogólnego użytku ludności, w tych miejscach zabudowań prywatnych, które służą do wspólnego użytku najemców, i na placach niezabudowanych należy do właścicieli nieruchomości oraz do osób, którym powierzono bezpośrednio utrzymanie czystości i porządku (dozorców). Jeżeli właściciel z mocy ustawy lub umowy nie sprawuje zarządu nieruchomości, ciążący na nim obowiązek utrzymania czystości i porządku obciąża osoby, reprezentujące prawa właściciela w stosunku do tej nieruchomości (opiekuna małoletniego właściciela, dzierżawcę i t. p.) lub sprawujące jej zarząd.

(3) Do osób, wymienionych w ust. (2), należy utrzymanie czystości i porządku na połowie szerokości ulicy (chodnik i połowa szerokości jezdni) wzdłuż nieruchomości, jeżeli gmina nie przejęła tych obowiązków.

(4) Utrzymanie czystości i porządku w innych miejscach publicznych należy do gminy.

§ 2. (1) W miejscach publicznych powinny znajdować się ustępy publiczne i kosze do śmieci.

(2) W ciepłej porze roku wszystkie miejsca, określone w § 1 ust. (1), powinny być stale, a zwłaszcza przed przystąpieniem do ich zamiatania, polewane wodą w ilości, zapobiegającej podnoszeniu się kurzu. Postanowienie to nie dotyczy placów niezabudowanych.

§ 3. (1) W obrębie każdej nieruchomości powinien być:

- a) śmietnik, mocno i szczelnie zbudowany, z ruchomą pokrywą,
- b) ustęp,
- c) urządzenie do trzepania odzieży, pościeli i t. p.

Ponadto w klatkach schodowych na każdym piętrze powinna być spluwaczka, napełniona wodą.

(2) Śmietnik służy wyłącznie do składania odpadków suchych; nieczystości płynne należy w miejscowościach nieskanalizowanych wylewać do dołów ustępowych. Zawartość dołów ustępowych należy usuwać przy użyciu specjalnego taboru asenizacyjnego i pomp pneumatycznych, a w braku takich urządzeń — w hermetycznie zamkniętych beczkowozach.

(3) Śmieci i inne nieczystości powinny być usuwane po napełnieniu zbiorników do 2/3 pojemności i, jeżeli nie są użyte jako nawóz, składane w miejscach, które wyznaczy zarząd gminy. Śmieci można usuwać tylko w wozach szczelnie przykrytych, wyraźnie oznaczonych „wóz do śmieci”. Wozy te nie mogą być używane do przewożenia artykułów żywności.

(4) Śmieci i wszelkie nieczystości usuwać można tylko w porze nocnej w godzinach, oznaczonych przez zarząd gminy.

§ 4. Zabrania się:

- a) zanieczyszczania miejsc publicznych, prywatnych, służących do ogólnego użytku ludności, placów niezabudowanych oraz miejsc, w zabudowaniach prywatnych, służących do wspólnego użytku najemców;
- b) pozostawiania zbiorników ze śmieciami i innymi nieczystościami na klatkach schodowych i w innych miejscach, służących do wspólnego użytku najemców nieruchomości prywatnych;
- c) wyrzucania lub wylewania odpadków i nieczystości z okien i balkonów;
- d) trzepania odzieży i t. p. w oknach i na balkonach oraz poza godzinami, oznaczonymi przez zarząd gminy.

§ 5. (1) Pomieszczenia dla zwierząt gospodarczych (koni, bydła rогatego i t. d.) i gnojowiska powinny być urządzone w taki sposób, aby nawóz nie zanieczyszczał terenu przyległego, a w szczególności studni, wyziewy zaś — powietrza.

(2) Powiatowa władza administracji ogólnej może wydać zakaz utrzymywania zwierząt gospodarczych w pewnych dzielnicach lub w poszczególnych nieruchomościach gmin miejskich i miejscowości, zamieszczonych w załączniku, jeżeli uzna to za potrzebne ze względów zdrowotnych.

§ 6. Padlina zwierząt, padłych w obrębie gmin miejskich i miejscowości, zamieszczonych w załączniku, powinna być usunięta w ciągu 12 godzin od chwili padnięcia.

§ 7. Powiatowa władza administracji ogólnej może wydawać zarządzenia, zmierzające do odszczurzenia terenu i budynków w obrębie gmin miejskich i miejscowości, zamieszczonych w załączniku, na koszt właścicieli odpowiednich obiektów w sposób i w terminach, przez tę władzę wskazanych.

§ 8. Nadzór nad wykonaniem rozporządzenia niniejszego należy do powiatowych władz administracji ogólnej.

§ 9. Gminy miast i miejscowości, zamieszczonych w załączonym do rozporządzenia niniejszego spisie, obowiązane są w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego wydać szczegółowe przepisy sanitarno-porządkowe lub uzgodnić z postanowieniami tego rozporządzenia wydane już przez te gminy przepisy.

§ 10. Winni naruszenia postanowień rozporządzenia niniejszego ponoszą odpowiedzialność w myśl postanowień art. 22 ustawy z dnia 21 lutego 1935 r. o zapobieganiu chorobom zakaźnym i ich zwalczaniu.

§ 11. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia.

(2) Jednocześnie tracą moc obowiązującą rozporządzenia Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do spraw walki z epidemjami: z dnia 10 czerwca 1921 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, w przedmiocie utrzymania porządku w domach, na dziedzińcach, chodnikach i jezdniach w gminach miejskich (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 346), oraz z dnia 19 maja 1932 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej wymienionego rozporządzenia na niektóre miejscowości (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 433).

Minister Opieki Społecznej:

(—) Jerzy Paciorek

I. Województwo warszawskie.

1. pow. błoński	—	Wisłok, Brwinów, Milanówek, Nadarzyn, Leszno, Komorów, Podkowa Leśna.
2. „ gostyniński	—	Sanniki, Osmolin, Soczewka.
3. „ grójecki	—	Tarczyn.
4. „ kutnowski	—	Dąbrowice, Łanięta, Strzelce. Dobrzelin.
5. „ lipnowski	—	Kikoń, Lubicz, Skempe.
6. „ łowicki	—	Bielawy, Łyszkowice, Sobota, Kiernozia, Bolimów.
7. „ makowski	—	Krasnosielc.
8. „ miński	—	Stanisławów, Latowicz, Mrozy, Kołbiel, Cegłów, Dobrze, Siennica.
9. „ mławski	—	Szreńsk.
10. „ niezawski	—	Osięciny, Piotrków Kujawski, Dobrze, Służewo.
11. „ płocki	—	Bodzanów, Drobin, Bielsk, Staroźreby.
12. „ płoński	—	Baboszewo, Czerwińsk, Nowe-Miasto, Sochocin.
13. „ przasnyski	—	Janowo, Dzierżgów, Baranowo.
14. „ radzyński	—	Kobyłka, Jadów, Kamieńczyk, Urle, Tłuszcz.
15. „ rawski	—	Kaczka, Inowódz.
16. „ rypiński	—	Ostrowite, Skrwilno.
17. „ sierpecki	—	Bieżeń.
18. „ sochaczewski	—	os. fabr. Chodaków.
19. „ warszawski	—	Chylice, Henryków, Jabłonna, Jeziorna, Falenica, Karczew, Konstancin, Łomianki, Miłosna, Okuniew, Pomiechówek, Rembertów, Skolimów, Świder, Piastów, Legionowo, Włochy, Wawer, Anin, Międzyzlesie, Radość, Pyry, Michalin, Józefów, Choszczówka, Rudnik, Nieporęt, Ołtarzew, Żabki, Zielonka, Wesoła, Wola-Grzybowska, Sulejów, Cechówka, Miłosna Stara, Skrudą, Celestynów, Płudy, Marki.

II. Województwo łódzkie.

1. pow. brzeziński	—	Głowno, Jeźów, Ujazd, Będków, Koluszki, Cichorajka, Warchałów, Borówka, Osiny, Gałków, Andrespol, Zakowice Stare, Zakowice Nowe, Różyca, Będzelin, Rogów st. kol., Kielbasa.
2. „ kaliski	—	Opatówek, Koźminek, Lisków, Godziesze, Borysławice, Chocz, Ceków, Iwanowice, Rożdżały, Krzyżówka, Ogrody, Rypinek, Stare Miasto, Zawodzie, Tyniec, Pólko, Majków, Chrustów, Chmielnik, Winiary, Szczypioro, Nosków, Zagorzynek, Piwonice kolonja, Wolica, Zbiersk.
3. „ kolski	—	Sompolno, Izbica, Babiak, Brdów, Grzegorzew, Brudzew.
4. „ koniński	—	Gosławice, Ciężen, Ładek, Grodziec, Skulsk, Wilczyn, Kazimierz Biskupi.
5. „ łaski	—	Dłutów, Widawa, Szczerców, Lutomiersk, Górka Pabjanicka, Żelów.
6. „ łęczycki	—	Leśmierz, Piątek, Poddebice, Grabów, Parzęczew.
7. „ łódzki	—	Rzgów, Langówek, Helenówek, Radogoszcz Kały, Kały A. B., Chojny, Cyganka, Nowe-Złotno, Retkinia, Rokicie Stare, Place-Stoki, Andrzejów.
8. „ piotrkowski	—	Sulejów, Bełchatów, Kamięnsk, Rozprza, Srocko, Wolbórz, Gorzkowice, Grocholice, Kleszczów.
9. „ radomszczański	—	Brzeźnica, Koniecpol, Pajęczno, Sulmierzyce, Pławno, Gidle.
10. „ sieradzki	—	Burzenin.
11. „ turecki	—	moć obowiązująca rozporządzenia rozciąga się na cały powiat.
12. „ wieluński	—	Działoszyn, Lututów, Osiaków, Bugaj, Bolesławiec.

III. Województwo kieleckie.

1. pow. będziniński	—	Strzemieszycze Wielkie, Ząbkowice, Gołonóg, Porąbka, Niemce, Grodziec, Zagórze, Niwka, Kazimierz.
2. „ częstochowski	—	Mstów, Przyrów, Janów, Olsztyn.
3. „ ilżecki	—	Wąchock, Lipsko, Siemno, Solec, Kazanów, Ciepeliów.
4. „ jędrzejowski	—	Wodzisław, Sobków, Małogoszcz, Oksa.
5. „ kielecki	—	Bodzentyn, Suchedniów, Słupia Nowa.
6. „ konecki	—	Gowarczów, Radoszyce.
7. „ kozienicki	—	Głowaczów, Gniewoszów, Granica, Zagożdżon, Magnuszew.
8. „ miechowski	—	Książ Wielki, Brzesko Nowe, Charsznica, Luborzycza.
9. „ olkusi	—	Pilica, Skała, Sławków, Żarnowiec, Bolesław, Ogrodzieniec.
10. „ opatowski	—	Ożarów, Łągów, Iwaniska, Kunów, Cmielów.
11. „ opoczyński	—	Drzewica, Gielniów, Białaczów, Klwów, Odrzywół, Przysucha, Żarnów.
12. „ pińczowski	—	Wiślica, Koszyce.
13. „ radomski	—	Białobrzegi, Przytyk, Jedlińsk.
14. „ sandomierski	—	Klimontów, Koprzywnica, Połaniec, Osiek, Bogorja.
15. „ stopnicki	—	Stopnica, Pacanów, Nowy Korczyn, Oleśnica, Kurozwęki, Szydłów, Perzchnica, Piotrowice.
16. „ włoszczowski	—	Secemin, Kurzelów, Lelów.
17. „ zawierciański	—	Żarki, Koziegłowy, Łazy, Siewierz, Myszków Stary, Myszków Nowy.

IV. Województwo lubelskie.

1. pow. bialski	—	Kodeń, Łomazy, Piszczac, Rossosz, Konstantynów.
2. „ biłgorajski	—	Józefów, Krzeszów, Tarnogród, Frampol, Goraj.
3. „ chełmski	—	Pawłów, Rejowiec, Siedliszcze, Sawin, Świerze, Wojślawice, Wiszniewice.
4. „ garwoliński	—	Maciejowice, Łaskarzew, Osieck, Parysów, Ryki, Sobienie-Jeziory, Sobolew, Stężyca.
5. „ hrubieszowski	—	Grabowiec, Horodło, Uchanie, Kryłów.
6. „ ianowski	—	Annopol, Modliborzyce, Urzędów, Zaklików, Zakrzówek.
7. „ krasnostawski	—	Izbica, Gorzków, Kraśniczyn, Tarnogóra, Turobin, Żółkiewka.
8. „ lubelski	—	Bełżyce, Bychawa, Biskupice, Chodel, Głusk, Piaski, Puchaczów, Niedrzwica Wielka, Niedrzwica Mała, Trawniki, Milejów, Sławinek, Czechów, Helenów, parc. Sachsa, wieś i kolonja Dziesiąta.
9. „ lubartowski	—	Czemierniki, Firlej, Kamionka, Michów.
10. „ łukowski	—	Adamów, Łysobyki, Serokomla.
11. „ puławski	—	Baranów, Bobrowniki, Irena, Józefów, Kazimierz, Końskowola, Kurów, Markuszów, Opole, Wąwolnica, twierdza i stacja Dęblin.
12. „ radzyński	—	Komarówka Podlaska, Wołyń.
13. „ siedlecki	—	Mokobody, Mordy, Sarnaki.
14. „ sokołowski	—	Kossów, Sterdyń.
15. „ tomaszowski	—	Jarczów, Komarów, Łaszczów, Tyszowce.
16. „ węgrowski	—	Liw, Miedzna, Stoczek, Sadowne.
17. „ włodawski	—	Sosnowica, Wisznice, Sławatycze.

V. Województwo białostockie.

1. pow. augustowski	—	Lipsk, Raczki, Sopoćkinie, Sztabin.
2. „ białostocki	—	Gródek, Jasionówka, Michałowo, Trzcianne.
3. „ bielski	—	Narewka, Hajnówka, Białowieża, Międzyżyce, Orla, Grodzisk.
4. „ grodzieński	—	Jeziory, Łunna, Brzostownica Wielka, Porzecze, Wołpa.
5. „ łomżyński	—	Nowogród, Rutki, Śniadowo, Wizna, Jedwabne.
6. „ ostrołęcki	—	Czerwin, Goworowo, Myszyniec, st. kol. Ostrołęka.
7. „ ostrowski	—	Andrzejewo, Brańszczyk, Długosiodło, Małkinia, Nur, Poręba, Zaręby Kościelne, Wąsewo.
8. „ sokółski	—	Janów, Kuźnica, Sidra, Suchowola, Nowy Dwór.

9. pow. suwalski	—	Filipów, Puńsk, Wizajny, Sejny, Przerośl.
10. " szczuczyński	—	Radziłów, Wąsosz.
11. " wołkowyski	—	Izabelin, Łysków, Mścibów, Piaski, Porozów, Roś, Jałówka, Krzemienica, Międzyrzecz, Podorosk, Zelwa.
12. " wysoko - mazowiecki	—	Ciechanowiec, Łapy, Czyżewo.

VI. Województwo wileńskie.

1. pow. brasławski	—	Brasław, Druja, Widze.
2. " dziśnieński	—	Hermanowicze, Hołubicze, Królewsczyzna, Łużki, Plisa, Prozoroki, Szarkowszczyzna.
3. " mołodecki	—	Gródek, Kraśne.
4. " oszmiański	—	Holszany, Dziewieniszki, Krewo, Soły.
5. " postawski	—	Postawy, Duniłowicze.
6. " święciański	—	Dukszty, Hoduciszki, Ignalino.
7. " wilejski	—	Budstaw, Dołhinów, Ilja, Krzywicze, Kurzeniec.
8. " wileńsko - trocki	—	Landwarów, Niemenczyn, Michaliszki, Olkieniiki.

VII. Województwo nowogródzkie.

1. pow. baranowicki	—	Lachowicze, Nowa Mysz, Stołowicze, Swojatycze, Horodyszczce, Mołczadź, Krzyszyn, Niedźwiedzica.
2. " lidzki	—	Ejszyszki, Iwie, Lipniszki, Werenów, Raduń, Bielica, Brzozówka.
3. " nieświeski	—	Horodziej, Snów, Siniawka, Hrycewicze, Kleck, Łań.
4. " nowogródzki	—	Wsielub, Zdzięcioł, Lubcz, Korelicze, Dworzec, Nowojelnia, Niehniewicze.
5. " słonimski	—	Byteń, Dereczyn.
6. " stołpecki	—	Nowy Swierzeń, Rubieżewicze, Mir, Połoneczka, Turzec, Naliboki, Derewna.
7. " szczuczyński	—	Szczuczyn, Żołudek, Kamionka folw., Ostryna, Wasiliszki, Różanka, Nowy Dwór, Sobakińce, Kamionka miasto, Skrzybowce.
8. " wołożyński	—	Trąby, Wiszniew, Wołma, Iwieniec, Pierszaje, Wołożyn, Bakszty, Zabrzezie, Kamień.

VIII. Województwo poleskie.

1. pow. brzeski	—	Małoryta, Tomaszówka, Otoki, Czernawczyce, Domaczewo.
2. " łuniniecki	—	Mikaszewicze, Hancewicze, Łachwa, Lenin, Kożangródek.
3. " drohicki	—	Drohiczyn, Chomsk, Janów, Motol.
4. " kobryński	—	Antopol, Dywin, Żabinka.
5. " koszyrski	—	Kamień Koszyrski, Lubieszów.
6. " kosowski	—	Telechany, Iwacewicze, Święta Wola.
7. " piński	—	Serniki, Pohost-Zahorodzki.
8. " stoliński	—	Horodno.

IX. Województwo wołyńskie.

1. pow. dubieński	—	Demidówka, Kozin, Młynów, Wołkowyje, Werba.
2. " horochowski	—	Łokacze, Oździutycze, Drużkopol.
3. " kostopolski	—	Derażne, Stepań, Ludwipol.
4. " kowelski	—	Ratno, Mielnica, Maciejów, Maniewiczze, Turzysk.
5. " krzemieniecki	—	Wiśniowiec, Szumsk, Katerburg, Łanowce, Białozórka, Wysogródek, Poczajów.
6. " rówieński	—	Aleksandrja, Hoszcza, Klewań, Tuczyn, Międzyrzec.
7. " łucki	—	Czartorysk, Kiwerce, Sienkiewiczówka, Sokół.

8. pow. zdołbunowski	— Mizocz.
9. " włodzimierski	— Poryck.
10. " sarnieński	— Klesów, Rafałówka, Włodzimierzec.

X. Województwo krakowskie.

1. pow. bialski	— Witkowice, Straconka, Bystra, Buczkowice, Komorowice, Kozy, Szczyrk, Brzezinka.
2. " bocheński	— Kłaj, Lipnica Murowana, Trzciana, Łapanów, Rajbrot.
3. " brzeski	— Czchów, Radłów, Szczurowa, Zakliczyn.
4. " chrzanowski	— Alwernia, Trzebinia.
5. " dąbrowski	— Szczucin.
6. " gorlicki	— Bobowa, Glinik Marjampolski, Rzepiennik Strzyżewski.
7. " jasielski	— Dębowiec, Kołaczyce, Ołpiny, Osiek, Żmigród.
8. " krakowski	— Kocmyrzów, Borek Fałęcki, Czernichów, Liszki, Zabierzów, Prądnik Czerwony, Prokocim, Swoszowice.
9. " limanowski	— Mszana-Dolna, Tymbark.
10. " mielecki	— Przecław, Borowa, Rzochów.
11. " myślenicki	— Sułkowice, Wiśniowa, Gdów.
12. " nowosądecki	— Łącko, Rytro, Łabowa, Tylicz, Jazowsko, Krynica wieś, Żegiestów wieś.
13. " nowotarski	— Krościenko, Poronin, Bukowina, Jabłonka, Frydman, Białka, Szczawnica uzdr., Rabka.
14. " żywiecki	— Zabłocie, Sporysz, Isep, Miłowka, Rajcza, Jeleśnia.
15. " ropczycki	— Wielopole Skrzyńskie.
16. " tarnowski	— Ryglice, Mościce.
17. " wadowicki	— Zembrzyce, Zawoja.

XI. Województwo lwowskie.

1. pow. bobrecki	— Brzozdowce, Mikołajów, Wybranówka, Strzeliska Nowe.
2. " brzozowski	— Dynów, Jasienica, Rosielna.
3. " dobromilski	— Bircza, Nowe Miasto, Rybotycze.
4. " kolbuszowski	— Majdan, Raniżów.
5. " krośnieński	— Iwonicz, Jedlicze, Korczyn, Frysztak.
6. " leski	— Bałigród, Cisna, Lutowiska, Wola Michowa.
7. " lubaczowski	— Oleszyce, Narol.
8. " łańcucki	— Gillerschof, Siedlanka, Żołyń.
9. " mościcki	— Hussaków, Krukienice.
10. " przemyski	— Dubiecko.
11. " rawski	— Magierów, Lubycza Królewska.
12. " rzeszowski	— Czudec, Niebylec.
13. " samborski	— Felsztyn.
14. " sanocki	— Bukowsko, Jaćmierz, Mrzygłód, Zarszyn, Tyrawa Wołoska.
15. " sokalski	— Wareż Miasto, Krystynopol, Tartaków miasto.
16. " turczański	— Turka, Borynia, Rozłucz.

XII. Województwo stanisławowskie.

1. pow. doliński	— Dolina, Bolechów, Roźniatów, Perehińsko.
2. " horodeński	— Horodenka, Czernelica, Obertyn.
3. " kałuski	— Kałusz, Wojniłów.
4. " kołomyjski	— Kołomyja, Peczenizyn, Gwoździec Miasto, Jabłonów.
5. " kosowski	— Kosów, Kutry, Żabie, Roźnów.
6. " nadwórniański	— Nadwórna, Delatyn, Jaremcze uzdr., Łanczyn, Mikuliczyn, Worochta uzdr., Sołotwina.
7. " rohatyński	— Rohatyn, Bursztyn, Bołszowce, Bukaczowce, Stratyn Miasto.
8. " śniatyński	— Śniatyn, Zabłotów.
9. " stanisławowski	— Stanisławów, Halicz, Jezupól, Marjampol Miasto, Bohorodczany, Łysiec.

10. pow. stryjski	— Stryj, Morszyn uzdr., Skole, Synowódzko Wyżne.
11. „ tłumacki	— Tłumacz, Tyśmienica, Chocimierz, Ottynja.
12. „ żydaczowski	— Żydaczów, Mikołajów n/D, Rozdół, Żurawno.

XIII. Województwo tarnopolskie.

1. pow. borszczowski	— Jezierzany, Mielnica, Korolówka.
2. „ brodzki	— Podkamień.
3. „ brzeżański	— Narajów Miasto.
4. „ buczacki	— Potok Złoty, Uście Zielone, Koropiec.
5. „ kopyczyński	— Chorostków, Probużna.
6. „ podhajecki	— Wiśniowczyk, Złotniki.
7. „ przemyślański	— Dunajów, Świrz.
8. „ radziechowski	— Chołojów, Stojanów, Szczurowice, Toporów, Witków Nowy.
9. „ tarnopolski	— Kozłów.
10. „ trembowelski	— Janów, Strusów.
11. „ zaleszczycki	— Tłuste Miasto, Uściczko.
12. „ zborowski	— Jezierna.

3.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 10 października 1935 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej o zakresie działania organów ustrojowych miasta Zakopanego w sprawach uzdrowiskowych.

(Dz. U. R. P. z dnia 19 października 1935 r. Nr. 76, poz. 480)

Na podstawie art. 54 ustęp (2) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) zarządza się, co następuje:

§ 1. Do zakresu działania Rady Miejskiej w Zakopanem należą wszystkie sprawy uzdrowiskowe, ściśle odpowiadające zakresowi działania rady miejskiej w myśl art. 43 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294).

Ponadto do zakresu działania Rady Miejskiej należy stanowienie o zakładaniu szpitali, zakładów humanitarnych, instytucji badawczych i specjalnych urządzeń sanitarnych oraz o przejmowaniu szpitali, zakładów humanitarnych i instytucji badawczych w zarząd gminy.

§ 2. Do zakresu działania kolegium Zarządu Miejskiego w Zakopanem należą wszystkie sprawy uzdrowiskowe, ściśle odpowiadające zakresowi działania kolegium zarządu miej-

skiego, ustalonym w art. 44 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego.

Ponadto do zakresu działania kolegium Zarządu Miejskiego należy:

1) uchwalanie projektów, mających na celu podniesienie uzdrowiska pod względem sanitarnym, rozbudowy oraz udostępnienia urządzeń sanitarnych najuboższemu warstwowi ludności;

2) ustalanie wysokości taks i opłat, pobieranych przez gminę uzdrowiskową na podstawie przepisu art. 40 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 254), oraz podejmowania uchwał w sprawach, których dotyczy ten artykuł;

3) wydawanie opinii, od których uzależnione jest udzielanie przez właściwe władze zezwoleń na prowadzenie robót budowlanych;

4) ustanawianie cenników mieszkaniowych;

5) decydowanie o uchwalaniu poszczególnych osób w przypadkach zasługujących na uwzględnienie od obowiązku uiszczania taks i opłat uzdrowiskowych;

6) ustalanie sposobów wykorzystywania dochodów, które przypadają gminie na podstawie przepisu art. 40 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach.

§ 3. Inne sprawy uzdrowiskowe, nie wymienione w poprzednich paragrafach niniejszego rozporządzenia, należą do zakresu działania Zarządu Miejskiego, działającego jednoosobowo w myśl art. 46 — 48 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 września 1935 r. o zniesieniu komisji uzdrowiskowej i wydziału wykonawczego w uzdrowisku Zakopane (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 458).

Minister Spraw Wewnętrznych:

(—) *Marjan Zyndram-Kościałkowski*

4.

**KOMUNIKAT
PAŃSTWOWEJ SZKOŁY HIGIENY**

w sprawie szkolenia kontrolerów sanitarnych.

Dnia 13 stycznia 1936 r. rozpocznie się w Państwowej Szkole Higieny IX-y kurs dla kontrolerów sanitarnych.

Zadaniem kursu będzie nauczanie słuchaczy dokonywania inspekcji otoczenia (t. zn. ustępów, studni, domów, mieszkań i t. p.), dokonywania nadzoru nad artykułami żywności, wytwórni i miejsc sprzedaży ich, pobierania prób do analizy wody, produktów i t. p., dokonywania dezynfekcji i t. p.

Czas trwania kursu 4-y miesiące.

Kurs ma mieć charakter praktyczny, większa część czasu będzie użyta na zajęcia praktyczne, ćwiczenia na terenie, dokonywanie inspekcji, zwiedzanie instytucji i urzędów sanitarnych i t. p.

Program kursu składa się z 5-ciu działów:

I. **Ogólno-przygotowawczy:** wiadomości z fizyki, chemja ogólna, anatomja i fizjologia, higiena ogólna i społeczna, organizacja władz państwowych i samorządowych, pierwsza pomoc w nagłych wypadkach, ratownictwo przeciwgazowe, pomoc przy sekcjach, opieka nad matką i dzieckiem.

II. **Zwalczanie chorób:** statystyka i wiadomości o Polsce, bakterjologia, choroby zakaźne, prawodawstwo sanitarne, dezynfekcja, dezynsekcja i deratyzacja.

III. **Techniki sanitarnej:** szkicowanie i odczytywanie planów uzdrowotnienia miast i wsi, zaopatrywanie w wodę i usuwanie nieczystości, domowe urządzenia wodociągowo-kanalizacyjne, oczyszczanie miast i usuwanie śmieci, wiadomości z budownictwa, higiena mieszkań i zakładów użyteczności publicznej, przewietrzanie i ogrzewanie.

IV. **Higiena artykułów żywności, miejscich wyrobu i sprzedaży:** wiadomości co do składu, własności, prawidłowości poszczególnych artykułów żywności i przedmiotów użytku; kwalifikowanie i sposób pobierania prób do badania niektórych artykułów; przesyłanie prób do zakładów badawczych; kontrola sanitarna wytwórni i miejsc sprzedaży; obowiązujące ustawodawstwo.

V. **Pracy w terenie:** organizacja Publicznej Służby Zdrowia, czynności biurowe w Urzędzie Sanitarnym, ćwiczenia z inspekcji sanitarnej i sporządzanie sprawozdań, badania sanitarne na terenie miejskim i wiejskim; etyka w pracy kontrolera sanitarnego.

Kandydaci na kurs winni posiadać co najmniej świadectwo z ukończenia 7-u oddziałów szkoły powszechnej. Posiadający wyższe wykształcenie będą mieli pierwszeństwo.

Na kurs będą przyjmowani kandydaci już pracujący w urzędach sanitarnych rządowych lub samorządowych, na stanowiskach dozorców lub kontrolerów sanitarnych, dezynfektorów lub kontrolerów targowych, względnie zaangażowani na te stanowiska. Nieprzekraczalny wiek od 18 do 40 lat.

Urzędy i instytucje sanitarne, zainteresowane w odpowiednim wyszkoleniu kontrolerów sanitarnych, mogą delegować na kurs swych funkcjonariuszy, w drodze udzielania im płatnego urlopu lub przez udzielenie stypendjum dla kandydatów na te stanowiska.

Opłata za cały kurs wynosi 10 zł, jako wpisowe płatne przy zapisie w dniu rozpoczęcia kursu.

Słuchacze podczas pobytu na kursie w Warszawie mogą korzystać z Bursy Państwowej Szkoły Higieny za opłatą kosztów utrzymania (pełne utrzymanie i pomieszczenie wynosi 3 zł dziennie od osoby). Ponadto każdy ze słuchaczy musi mieć zapewnione 25 — do 30 zł miesięcznie na wydatki, związane z pobytem na kursie (tramwaje i t. p.).

Zgłoszenia na kurs z załączeniem własnoręcznie napisanego życiorysu, odpisów świadectw szkolnych, świadectw z poprzedniej pracy, świadectwa zdrowia oraz 1 fotografii, należy składać do Sekretarjatu Państwowej Szkoły Higieny, Warszawa, ul. Chocimska 24, najpóźniej do dnia 15 grudnia 1935 r. Podania złożone po tym terminie nie będą rozpatrywane.

VI. Sprawy ogóln-administracyjne.

1.

PISMO OKÓLNE

Ministra Opieki Społecznej

z dnia 28 października 1935 r.

w sprawie odezwy Pana Prezesa Rady Ministrów do pracowników państwowych.

Do

P. P. funkcjonariuszów Zarządu Centralnego Ministerstwa, urzędów i zakładów podległych oraz pracowników instytucyj nadzorowanych.

ODEZWA

PANA PREZESA RADY MINISTRÓW

KRAKÓW, dnia 18 października 1935 r.

DO WSZYSTKICH PRACOWNIKÓW PAŃSTWOWYCH

W dniu dzisiejszym Rząd Rzeczypospolitej złożył hołd na Wawelu Marszałkowi PIŁSUDSKIEMU, ślubując Jego Nieśmiertelnemu Duchowi kroczyć wiernie szlakiem Jego wskazań.

Gdy Komendant Piłsudski pierwsze szeregi Wojska Polskiego do boju prowadził, uczył żołnierzy pamiętać, że są nie tylko żołnierzami, uczył ich pamiętać, że są jednocześnie obywatelami kraju. Witając was, pracownicy państwowi, zwracam się do was z gorącym wezwaniem: pełnić służbę waszą dla Państwa, na każdym posterunku i w każdej chwili pamiętać macie, żeście nie tylko urzędnikami - obywatelami, ale i żołnierzami idei, pozostawionej nam przez Wielkiego Marszałka, idei, której naczelnym wskazaniem jest dbałość o honor i potęgę Państwa.

Marjan Zyndram - Kościółkowski
PREZES RADY MINISTRÓW

Podając odezwę Pana Prezesa Rady Ministrów do wiadomości, oczekuję od wszystkich pracowników podległego mi resortu, oraz instytucyj nadzorowanych, rzetelnej współpracy, od której w dużej mierze zależą wyniki rządu na powierzonym mi odcinku pracy.

Minister:
(—) *Wł. Jaszczółt*

2.

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 31 października 1935 r. Nr. Bd. 1/34-45

w sprawie umundurowania funkcjonariuszów
niższych.

Do

*Panów Okręgowych Inspektorów Pracy,
Prezesa Trybunału dla Spraw Ubezpie-
czeń Społecznych w Poznaniu, Dyrekto-
ra Państwowego Zakładu Higjeny w
Warszawie oraz Dyrektorów: Państwo-
wych Zakładów Zdrojowych, Państwo-
wych Szpitali dla chorych psychicz-
nie i Państwowych Zakładów Leczn-
iczych dla nerwowo-wyczerpanych.*

Ministerstwo Opieki Społecznej podaje do wiadomości i stosowania załączony poniżej odpis pisma Prezydium Rady Ministrów Nr. 49-72/1 z dn. 21.X 1935 r.

Dyrektor Gabinetu:

(—) *Z. Dworzańczyk*

1 zał.

Warszawa, dnia 21 października 1935 r.

PREZYDJUM RADY MINISTRÓW

Nr. 49-72/1.

Umundurowanie funkcjonariuszów
niższych.

Do

*Ministerstwa Sprawiedliwości
w Warszawie.*

Na pismo z dnia 26 lipca 1935 r. Nr. II. G. S. 7470/35 Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu zawiadamia,

że podziela opinię Ministerstwa i nie sprzeciwia się udzieleniu podległym władzom wyjaśnienia, iż umundurowanie, wydane funkcjonariuszowi niższemu na zasadzie § 43 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 781) za opłatą 25% jego wartości, nie podlega zwrotowi w żadnym przypadku.

Zarazem, celem jednolitego unormowania czasokresu używalności umundurowania, ustalić należy czas używania kurtki, spodni i czapki — na jeden rok, płaszcz — na trzy lata.

P. o. Dyrektora Biura Personalnego:

(—) *J. Jagiełło*

SPROSTOWANIE.

W „Zarządzeniu M. O. S. z dn. 16.III. 1935 r. w sprawie przyjmowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Ubezpieczalnię Krajową w Poznaniu i ubezpieczalnie społeczne obligacyj 6% Państwowej Pożyczki Narodowej na spłatę zaległych składek” (ogłoszonym w Nr. 4 Dziennika Urzędowego M. O. S. z dn. 16.III. 1935 r.),

Na str. 133, w szpalcie 2-ej, w § 5, w wierszu 3 od góry”:

*zamiast: „wyda ubezpieczalniom społecz-
nym”,*

*winno być: „przez ubezpieczalnie społecz-
ne”.*

ZAMÓWIENIA I WPLATY NALEŻY KIEROWAĆ POD ADRESEM
MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ, WARSZAWA. UL. DŁUGA 38/40.

NAKLADEM MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

TŁOCZONO CZCIONKAMI DRUKARNI PAŃSTWOWEJ, MIODOWA 22. Nr. 79244.
